

Kalkulačka života na dôchodku

metodické vysvetlivky

Kalkulačka života predstavuje demografický model simulujúci potenciálny očakávaný počet rokov života, ktoré by muži alebo ženy v určitom veku mohli ešte prežiť za predpokladu predikovaného vývoja úmrtnostných pomerov v populácii Slovenska. Model bol vyvinutý pracovníkmi Výskumného demografického centra pri Inštitúte informatiky a štatistiky. Opiera sa o reálne do generáčnej podoby upravené údaje o úmrtiach osôb na Slovensku od roku 1919. Zohľadňuje hlavné vývojové trendy v úmrtnostných pomeroch a tieto sa snaží v generáčnej podobe predikovať do budúcnosti. Na základe získaných poznatkov o hlavných vývojových trendoch, znalosti o rozsahu a rozložení potenciálu ďalšieho znižovania úmrtnosti a predlžovania života sa model snaží simulovať predpokladaný budúci vývoj rizika úmrtia pre osoby narodené v rokoch 1960 – 2011 vo veku 18 – 64 rokov.

Demografický model bol konštruovaný v troch hlavných vývojových scenároch procesu úmrtnosti na Slovensku zvlášť pre mužov a zvlášť pre ženy. Hlavným predpokladom vo všetkých troch scenároch je predpoklad o pokračovaní zlepšovania úmrtnostných pomerov. Jednotlivé scenáre sa však od seba odlišujú v dynamike tohto procesu. Zohľadnený je aj rodový aspekt predlžovania života, čo sa odzrkadľuje v znižovaní mužskej nadúmrtnosti smerom k mladším generáciám. Najdynamickejšie zmeny v úmrtnostných pomeroch a tým aj najrýchlejší rast hodnôt stredných dĺžok života prináša horný variant. Naopak najmenšiu dynamiku predlžovania života prezentuje dolný variant simulačného modelu. Tieto predstavujú vo svojej podstate mantinely potenciálneho vývoja očakávaného počtu zostávajúcich rokov života mužov a žien na Slovensku. Najpravdepodobnejším modelom na základe informácií v čase vzniku predikcie je stredný variant.

Okrem roku narodenia a pohlavia boli do modelu zahrnuté aj premenné reflektujúce miesto bydliska a najvyššie dosiahnuté vzdelanie osôb. Tieto parametre sa snažia zohľadniť existujúce priestorové diferencie v úmrtnostných pomeroch na Slovensku a tiež rozdiely v očakávanej dĺžke života medzi osobami podľa vzdelania. Tým sa kalkulačka nepriamo snaží aj reflektovať na potenciálne rozdiely v kvalite života a zdravotnom stave mužov a žien na Slovensku. Zjednodušujúcim predpokladom pre predikciu budúceho vývoja potenciálneho počtu rokov života pre mužov a ženy zohľadňujúce ich miesto bydliska a vzdelanie je vo všetkých troch scenároch nemennosť rozdielov medzi jednotlivými skupinami.

Premenná vek vyjadruje dokončený vek obyvateľa v rokoch. Generácia predstavuje rok narodenia osoby. Miesto bydliska prezentuje pobyt obyvateľa v mieste jeho bydliska na území Slovenska. Premenná pracuje s dvomi skupinami mesta bydliska: mestské obce (obce so štatútom mesta) a vidiecke obce.

Vzdelanie prezentuje najvyšší stupeň dosiahnutého vzdelania, ktorý osoba úspešne ukončila získaním príslušného administratívneho potvrdenia (dokladu). Model pracuje celkovo so štyrmi stupňami vzdelania:

- 1) **základné vzdelanie a bez vzdelania** – osoby, ktoré ukončili 1. alebo 2. stupeň základnej alebo špeciálnej školy a neukončili vyššie vzdelanie alebo sú bez vzdelania.
- 2) **stredoškolské bez maturity** – osoby, ktoré ukončili stredné odborné (učňovské) vzdelávanie bez alebo s výučným listom, alebo stredné odborné (učňovské) s vysvedčením o záverečnej skúške ale bez vykonania maturitnej skúšky.
- 3) **stredoškolské s maturitou** – osoby, ktoré ukončili odborné (učňovské) s výučným listom, odborné alebo všeobecné úplné stredné štúdium zakončené vykonaním maturitnej skúšky. Do tejto skupiny sa zaraďujú aj osoby s vyšším odborným nadstavbovým vzdelaním s maturitou, vyšším odborným pomaturitným alebo vyšším odborným s absolvovanou absolventskou skúškou alebo diplomom.
- 4) **vysokoškolské** – absolventi 1., 2. alebo 3. stupňa vysokoškolského štúdia. Výpočty sú uvedené v rokoch a môžu sa líšiť od skutočnosti. Grafické zobrazenie odhadov výpočtov má len informatívny charakter a vychádza z vyššie uvedených predpokladov a údajov pre výpočet odhadov potenciálneho počtu rokov života.

Kalkulačka života vo svojom výpočte nezohľadňuje počet vychovaných detí. Vek odchodu do dôchodku je vypočítaný na základe strednej dĺžky života, ktorú určuje Sociálna poisťovňa na obdobie 5 rokov. Vek odchodu do dôchodku je zaokrúhlený smerom nadol na celé roky (t. j. nezohľadňuje mesiac odchodu do dôchodku v danom roku).